
een dorp in het midden van het land. Behalve studieuze bijeenkomsten met grotere groepen hield de groep ook oecumenische diensten, die agapèvieringen werden genoemd, en waarbij intercommunie werd gepraktiseerd. De groep zelf beschreef deze vieringen als volgt: 'De agapèviering is een maaltijd, compleet met praten en roken en andere alledaagse dingen. Er wordt niet alleen uit de Bijbel voorgelezen, doch ook uit weekbladen en tijdschriften. Voorts maken de belijdenis en de gebedsdienst deel uit van de viering. Bij de communie breekt men voor elkaar het brood onder het bidden van de dankzegging, en als ieders glas wijn is ingeschonken, wordt een toast uitgebracht met het woord Sjaloom'.¹⁵ De beweging rond de Sjaloomgroep bestond toen uit circa 300 personen. De Sjaloomgroep begon aan het eind van de jaren zestig het begrip 'oikumenè' steeds meer op te vatten als 'de hele wereld'. De groep liet zich leiden door de UNCTAD-conferenties van 1964, 1968 en 1972, en voerde acties voor de Derde Wereld. In de eerste helft van de jaren zeventig kregen de zondagse diensten overwegend een links schoolingskarakter. De aandacht ging steeds meer uit naar 'de analyse van het cultureel apparaat, waarin men de mechanismen probeert te ontdekken die de werkelijke tegenstellingen in de maatschappij verhullen en een vals bewustzijn in stand houden'.¹⁶ Piet Reckman kreeg in die tijd de bijnaam 'de Lenin van Odijk'. Kort gezegd: Sjaloom ontwikkelde zich van een progressieve oecumenische groep naar een maatschappijkritische beweging, die heeft bestaan tot circa 1976.

Jongerenkerk Venlo

Van een totaal andere aard is de Jongerenkerk Venlo, zoals de naam al zegt gevestigd in Venlo in de provincie Limburg.¹⁷ Zij vond haar oorsprong in de Vastenconferenties, die kapelaan Leo Brueren vanaf 1958 voor en met de Venlose jongeren organiseerde. De zondagse liturgieviering daarentegen sprak hen in de loop van de jaren zestig steeds minder aan: zoals ook elders wilden zij eigen jeugdmissen, een eigen jongerenkoor en eigen teksten, veelal op de melodieën van bekende gospelsongs. De parochie stelde een leegstaande kerk ter beschikking, en vanaf 1965 trok de Jongerenkerk 's-zondags ruim duizend jonge kerkgangers. Rond deze vieringen ontstonden ook gespreksgroepen. Bisschoppen uit de Derde Wereldlanden werden uitgenodigd om voor te gaan, en van daaruit werd het maatschappelijk engagement van de Jongerenkerk gevoed. Zo hielpen jongeren als vrijwilligers bij daklozen- en vluchtelingenwerk.

De benoeming van de conservatieve bisschop J. Gijsen kwam bij velen in het bisdom hard aan. Het bestuur van de Jongerenkerk zette zich al schrap. Maar de bisschop, die toch een hard perso-

¹⁵ Van Tillo, 'Sjaloom', p. 221.

¹⁶ Van Tillo, 'Sjaloom', p. 224.

¹⁷ Zie H.A.C.M. Notenboom, *Alles heeft zijn tijd. Jongerenkerk Venlo*, Venlo/Antwerpen 1998.